

TMMOB Makina Mühendisleri Odası İLETİM TEKNOLOJİLERİ KONGRESİ
ASANSÖR KONTROLLERİNİN ASANSÖR SANAYİSİNE ETKİLERİ
15-18 Ekim 2003

1. ASANSÖR SEKTÖRÜNÜN TÜRKİYE'DE GENEL DURUMU

Sektörün ilk dönemleri dikkate alındığında, teknolojideki gelişmelere paralel olarak asansör sektöründe de bir gelişmenin olduğu göze çarpmaktadır. Teknolojideki hızlı gelişme ve buna bağlı olarak yeni ihtiyaçların ve gereksinimlerin ortaya çıkması, yeni standartların geliştirilmesi gerekliliğini de ortaya çıkarmıştır. Türkiye'de asansörlerin yaygın olarak kullanılmaya başlandığı 1950'li yıllardan itibaren, ilgili teknik şartnameler de oluşturulmaya başlanmıştır.

1970'li yıllara gelinceye kadar asansör sektöründe gelişmeler normal bir hızda seyretmiştir. Bu yüzden belirli teknik gelişmeyi yakalamış asansör firmaları, kendilerini daha da geliştirme ve yenileştirme gereği duymadan, faaliyetlerini benzer asansörler yaparak sürdürebilmişlerdir. Asansör firmalarında çalışanlar, bir müddet sonra bu firmalardan ayrılarak kendi firmalarını kurmuşlar ve önceki firmasında öğrendiklerini aynen uygulayarak asansör imalatı yapmaya devam etmişlerdir. Asansör sektörünün bu yapısı, sektörde yatay yönde genişlemeye yol açmıştır. Teknolojideki gelişmenin yavaş olması, uzun bir süre, firmaların yaptıkları imalatların yeni teknik destek gerektirmeden piyasada kabul edilmesine yol açmıştır. Üstelik bir müddet sonra, kamusal alanda teknik yönden denetime tabi tutulmamaları üzerine (her şeyin aynı şekilde kalacağını ve teknolojinin kendi bildikleri ile sınırlı olduğunu düşündüklerinden) sektörde teknolojik gelişme ve mühendislik kavramlarını reddetmeye başlamışlardır. Bu gün bile sektör, bu tartışmaların içine çekilmeye çalışılmakta, bilginin sınırı olarak kendi bildiklerini gören ve yeni bir bilgiye ihtiyaçları olmadığını, her şeyi bildiklerini iddia eden bu kesimlerce, gelecek için tehlikeli olacak bir yola sokulmaya çalışılmaktadır.

1980 li yıllar ve 1990 yılların ortalarına kadar olan süre, asansör sektöründeki teknik gelişmenin hızlandığı yıllardır. Mevcut firmalar arasında yavaş yavaş ayrışmaların başladığı ve teknolojiyi yakalamak veya taklit etmek konusunda çabaların arttığı gözlemlenmektedir. İşte bu yıllar asansör sektöründeki hem yatay hem de dikey (teknik) genişlemenin yaşandığı dönem olarak adlandırılabilir. İnşaat sektöründeki hızlı gelişme, yeni standartların uygulanması ve denetlenmesinde gösterilen kolaylıklar sektörü cazip bir iş alanı haline getirmiş, işinin ehli olmayan kişilerce yeni asansör firmaları oluşturulmuştur. Benzer ya da tek tip yapılan asansör montajları birçok güvenlik tertibatı ve sistemi dikkate alınmadan, standart gerekleri tam olarak yerine getirilmeden sorumsuz ve yetkisiz asansör firmalarınca gerçekleştirilmiştir. Bu uygulamanın dışında kalan bazı firmalar, teknolojik yönden kendini geliştirmeye çalışarak dikine gelişmenin temellerini atmışlardır. Bu dikey gelişme yerli imalatların teknolojik yönden gelişmesi, yeni gelişmeler ışığında farklı imalatların oluşması ve rekabetin artmaya başlaması sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu gelişmenin örneklerinden biri, ilk yerli telefon röleli dubleks tablolu asansör imalatıdır. Kısaca hem yatay hem de dikey gelişmenin yaşandığı bu yıllar, yerli sektörün yabancı firmalara karşı teknolojik kavgasının ve ekonomik rekabetin başladığı dönemdir.

1990'lı yılların ortalarından itibaren, asansör sektöründeki teknolojik gelişmenin hızının, katlanarak arttığı söylenebilir. Teknolojideki bu gelişmelere paralel olarak, standartlarda da yeni gelişmeler olmuş, asansör imalatında temel güvenlik gerekleri yeniden

belirlenmiş, genel teknik yapı önemli ölçüde yeniden oluşturulmuştur. Fakat bu gelişmeler yaşanırken inşaat sektöründeki büyümede azalmaların olması, ülkenin genel bir kriz içine girmesi, sektörü ciddi bir Pazar daralmasına götürmüştür. Bu Pazar daralması ve yatay genişleme sonucu oluşmuş çok fazla firmanın rekabetinin kıyasıya bir hal alması, dikine genişleyerek teknolojik gelişim ve rekabet çabası içinde olan firmaları önemli ölçüde sıkıntıya sokmuştur. 1960'lı yıllardan beri yeterince oluşturulmamış denetim mekanizmaları ve bunun sonucunda oluşan çarpık yapı, nihayet 1990'lı yılların sonunda ağırlığını hissettirmeye başlamış ve bu gün tartışılan noktaya gelinmiştir. Bu gün gerek yönetmelik hazırlanması, gerekse Ulusal Sanayinin korunması konusunda yaptığımız çalışmalar, bu durumun düzeltilmesi konusunda ki çabalarımızdan birkaçıdır. Sektörün hukuksal olarak bir disiplin altına alınması çalışmaları dışında, Asansör kontrollerinin de düzenlenmesi aynı konudaki olumsuzlukların düzeltilmesi konusunda etkili bir yöntem olacaktır. Bu çalışmalar sektördeki haksız rekabeti önleyici etkilerinin yanında, sektörde dikine gelişmenin yardımcı olmuş ve kriz dönemlerinde sektörün krizi daha kolay atlattığı için ciddi kaynak sağlamıştır. Aşağıda maddeler halinde asansör kontrollerinin etkileri ve yanlış yapıldığında zararları anlatılmıştır.

2. TÜRKİYEDE KONTROLLERİN GENEL YAPISI VE FİRMALARIN ETKİLENMELERİ

Türkiye'de asansörlerin kullanıma açılması, iki farklı kurumun kontrolü sonrasında olmaktadır. Bunlardan birincisi TSE kontrolleri olup, asansör firmasına ve yapacağı asansöre resmîyet kazandıracak olan kontrollerdir. İkincisi ise yapılan asansörün ruhsat işlemi ile ilgili belediyeler tarafından yapılan kontrollerdir. Bu denetimlerin dışında gerçekleştirilen yıllık kontroller, imal edilmesinin ardından gerekli kontrolleri yapılarak resmîlik kazanmış ve işletmeye açılmış bir asansörün, aynı şartları devam ettirip ettirmediğinin kontrolüdür. Yani yıllık denetimler ruhsat kontrolü hüviyetinde olmayan kontrollerdir.

Burada açıklanması gereken önemli bir nokta, ilk uygulanmaya başladığı yıllarda, TSE belgesi ve Belediye kontrollerinin asansör sektöründe ciddi bir gelişme sağladığıdır. Ancak daha sonraki yıllarda denetim mekanizması beklenen gelişmeyi sağlamamıştır. Yanlış anlamalara meydan vermemek için önemle üzerinde durulması gereken bir diğer nokta ise, yapılan değerlendirmelerin bu kurumlara karşı olunduğu şeklinde yorumlanmaması gerektiğidir. Tam tersi, bu kurumların sektörde köklü ve saygın bir yer alması, sektörü ileriye götürecektir sıkı kontrollerin yapılması ve kurum belgelerinin uluslararası hüviyet kazanması isteğinin ısrarı olarak değerlendirilmelidir. Amacımız mevcut kurumların yaptığı kontrollerde gördüğümüz eksiklikleri tartışmak ve sektöre yararlı hale getirmektir. Bu kontroller bu günkü haliyle uygulandığında, beklenen yarardan çok, zarar verici hale gelmektedir. Bunların başında asansör firmalarının yetkili kılındığı TSE kontrolünü ele almak gerekir.

2.1 TSE KONTROLLERİ: Asansör firmaları, TSE belgesi alabilmek için evraklarını düzenler ve standarda göre yapılabilecek en iyi asansörü yaparak kuruma başvuru yaparlar. TSE kendisine sunulan bu asansörü kontrol eder ve eksikleri varsa giderilmesini sağlayarak, asansör firmasına, bu tip asansörler için TSE belgesi verir. Aslında kavram kargaşasının başladığı nokta burasıdır. Asansör firması bir asansör göstererek bundan sonra bu tip yapacağı bütün asansörler için bir belge almış olur.

Alınan belgenin bundan sonra yapılacak bütün asansörler için geçerli olduğu düşünülürse, ya asansör firması bundan sonra yapacağı asansörlerde aynı teknik seviye ve kaliteyi uygulayacağı konusunda yeterli teknik dokümanı veya garantiyi sunmalı ve belge

firmaya verilmelidir, yada belge o asansör için geçerli olmalıdır. TSE'nin bu konuya bulduğu çözüm ise asansör firmasının yıllık kontrolüdür. Bu denetimin çalışması için bugüne kadar yapılan uygulama, kurumun firmayı arayıp kontrol için gün vermesi ve firmanın gösterdiği asansörde TSE kontrolünün yapılması şeklinde olmaktadır. Yeterli teknik eleman sıkıntısının her zaman hissedildiği kurumda, belki de başka türlü bir uygulama yapılması zor olabilir. Ama bu uygulama, yeterli kontrolü sağlamamakta ve birçok firma TSE belgesini kullanarak, taahhüt ettiği asansör kalitesi ve teknik özelliklerden çok uzakta asansörler yapmaktadır. Bu durumda TSE'nin verdiği belge ile bazı asansör firmaları standarda uygun olmasa da imal ettikleri asansörü piyasaya arz edebilmektedirler. Asansör firması bu belgeye sahip olmanın gereklerini yerine getirmediği gibi, kendisini teknik olarak geliştirmek zorunluluğunu da hissetmemektedir.

TSE'nin kontrol kriterleri ayrı bir tartışma konusu olup, standartların ne kadar uygulandığı, her yeni yayınladığı ve eskisini geçersiz kıldığı standartların gereklerinin ne kadarının imalatlarda arandığı, ayrı bir platformda tartışılması gereken bir konu olduğu düşüncesindeyiz. Bu durum asansör sektöründe dikey gelişme dediğimiz teknik gelişmeye yardımcı olmadığı gibi, piyasada haksız rekabetin artmasına, gerçekten bu sektörü taşıyacak ve geliştirecek firmaların ilerlemesine engel bir durumun oluşmasına yol açmaktadır.

2.2 BELEDİYE RUHSAT KONTROLLERİ: 3194 sayılı İmar Yasası, yapı kullanma belgesi alınmasına, binada kullanılan teçhizatında bina gereklerine uygun olması şartını koymuştur. Asansör de bu zorunlu teçhizattan biridir ve asansöre sahip olma zorunluluğu olan binalarda asansör kontrolü yapılmaktadır. Ancak Belediyelerde yeterli mühendis kadrosu olmadığından, denetim mekanizması yeterli teknik bilgiye sahip olmayan ve ancak bir mühendisin yapması gereken çalışmaların teknisyenlerce yapılmasına yol açmaktadır. Bu gün Anakent İlçe Belediyelerinde bile yeterli mühendis kadrosunun bulunmaması, denetim mekanizmasının sağlıklı işleyişini önlemektedir. Belediyede çalışan bir elektrik mühendisi, projelere bakmak, çevre ve park aydınlatmalarını kontrol etmek, belediyeye ait trafoları ve yüksek gerilim hatlarını kontrol etmek, belediye ihalelerinde kontrol olarak görev almak, bina tesisatını ve topraklamalarını bilmek ayrıca asansör kontrolü yapmak zorundadır. Aynı şey makina mühendisi içinde geçerlidir.

Belediyeye yeni girmiş, konusunda henüz uzmanlaşmamış ve buna rağmen her konuda yetkilendirilmiş bir mühendis, gerekli teknik bilgi ve beceriye ulaşana kadar kontrollere esas temel kriterleri doğru uygulanmaması, standart dışı imal edilmiş asansöre onay verilmesi gibi hatalar yapabilmektedir. Ayrıca her bölgedeki farklı bilgi edinimleri, o bölgeye has farklı kriterlerin ve standarda uymayan bazı isteklerin gündeme getirilmesine yol açmaktadır. Örnek olarak, bir bölgede tesisatta tava zorunluluğu, bir bölgede konsol arası mesafe kısıtlaması, bir bölgede kuyu dibine kum dökülmesi zorunluluğu, otomatik kapısı olan kabinde stop butonu aranması veya bir diğer bölgede halatlarda üç kelepçe takma zorunluluğu gösterilebilir.

Bu tür uygulamaların yanında, asansör firmasının sahip olduğu TSE belgesinin, hangi tür bir imalat için verildiği teknik olarak belirtilmediğinden, TSE şartlarının gereklerinin ne ölçüde yerine getirilip getirilmediğinin denetimi de tam olarak uygulanamamaktadır. Çünkü TSE belgesi tek sayfalık bir evraktır ve üzerinde hiçbir teknik açıklama içermemektedir. Standartlara uygun çalışan firmalar, gerçekten hakkıyla aldıkları TSE belgesine rağmen, ancak her bölgede ayrı uygulama yaparlarsa ruhsat alabilmektedirler. Gerçek denetim mekanizmasını kurabilmiş olan az sayıdaki Belediyeleri bu işin dışında tutarak, Türkiye genelinde görülen uygulamanın bu şekilde olduğunun altını çizmekte yarar vardır.

2.3 ASANSÖRDE ESAS SAYILAN KONTROLLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yukarıda bahsedilen geçerli uygulama şekli genelde yaygın olarak görülen uygulama şeklidir. Bu şartların dışında kalmış olan az sayıda ki uygulamayı saygıyla karşılamak gerekir, ancak sayısal olarak o kadar az sayıda kalmaktadırlar ki, bu tür uygulamaları genelleştirmek mümkün değildir. Bu durumda aşağıdaki değerlendirmeler yapılabilir.

- 2.3.1 Şu an geçerli olan ve uygulanan kontrol şekli asansör sektörünü zorlayacak ve geliştirecek bir yapıdan uzaklaşmıştır.
- 2.3.2 Kontroller genelde kadro sıkıntısından veya kadrosuzluktan, yeterli teknik bilgiye sahip olmayan elemanlarca yapılmakta, standardın ve genel teknik yapılanmanın yeterli kontrolü oluşturulamamaktadır.
- 2.3.3 Kontrol yöntemlerindeki boşluk ve toleranslar, sektörü teknik gelişmeleri takip etme ve uygulama yönünde zorlamamakta, standarda uyma ve buna göre imalat yapma zorunda bırakmamaktadır.
- 2.3.4 Verilen belgelerin sektör içindeki inandırıcılığı kalmamıştır.
- 2.3.5 Anılan kontrol kurumlarında, yapılan yanlış uygulama veya keyfiyete hiçbir şekilde müdahale edilememekte, kanun, yönetmelik ve standardın üstünde bir konuma sahip olmaktadır. Bu kurumların denetlenmesi ve yanlışları varsa düzeltilmesi konusunda, işleyen bir denetim mekanizması şu an mevcut değildir.
- 2.3.6 Kontrol yöntemi ve geçerli sayılan hukuki yapı, piyasada rahatsızlık yaratan haksız rekabete çözüm olmamaktadır. Dikey gelişme içinde olan ve sektörü gerçekten ilerletecek firmalarla, asansörcülüğü sadece para kazanmanın bir aracı olarak gören, yatay gelişmenin sonucu ortaya çıkmış, sorumsuz ve yetkisiz asansör tamircileri arasındaki sorunlar çözülememiştir. Yeni yönetmelik, bu ayrımı tamamen ortadan kaldırmıştır.
- 2.3.7 Avrupa'ya Uyum Paketi sonucu oluşturulmuş Yeni Asansör Yönetmeliği bu sorunlara çözüm için yola çıkmış olmasına rağmen, bu hali ile bir çözüm getirmesi de mümkün gözükmemektedir. Yönetmelik hakkındaki öneriler ve değişik talepleri 'yapılacak-merak etmeyin' cevaplarıyla ileriki, ama tarihi olmayan bir zamana ertelenmektedir.

Bu şartlarda mevcut uygulamadan çok fazla bir şey beklemenin mümkün olmadığı açıktır. Kişisel çıkar veya firma çıkarları için bu uygulamanın devamını isteyenler dışındaki herkes, sorunların çözüme ulaştırılmasını ve kurumların iyileştirilmesini savunmaktadır. Büyük umutlarla hazırlanmaya başlanan yeni yönetmelik, anlaşılabilir bir şekilde içinden çıkılmaz hale getirilmiş, ölü doğan bir çocuk gibi, sektörü daha büyük problemlerle baş başa bırakacak bir halde yayınlanmıştır. Bu durumun Yeni Yönetmeliğin zorunlu olacağı tarihten önce düzeltilmesi gerekir. Onaylanmış Kuruluş uygulamasının da benzer sonuçlara yol açmaması için, bu kurumların Devletten ekonomik ve siyasi olarak bağımsız, denetlenebilecek ticari kuruluşlar olması gerekmektedir. Aksi hali, gene hesap sorulamayan, denetlenemeyen, keyfi davranan Devlet Kurumlarını gündeme getirecektir ki, bu günkü uygulamadan farksız bir durum ortaya çıkacaktır.

2.4 KONTROLLERİN ASANSÖR FİRMALARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Daha öncede belirtildiği gibi, asansör firmalarının oluşumu piyasa şartlarına bağlı olarak gelişmiştir. Bu gelişmenin yaşandığı dönemde, firmaların denetlenmemesi ve gereken müdahalelerin yapılmaması sonucunda, teknik gelişme ve standartlara ilgisiz, yabancı firmalarla rekabet gücünden uzak çok sayıda asansör firması oluşmuştur. Asansör firmalarının çok büyük bir çoğunluğu, teknik gelişme ve standartları takip etme ve uygulama gibi bir alışkanlık içinde değildir. Firmalarda eğitim genelde zorlama ile oluşmakta, imal ettiği

asansöre gerekli belgeyi alırken, kendisinden istenen şartlar, firma eğitiminin temelini oluşturmaktadır. Burada en önemli görev TSE'ye düşmektedir. Yapılan asansör kontrollerinde, firmalara standardı doğrudan uygulamaları konusunda zorlayıcı olmalı ve standart harici istenen kontrol maddeleri konusuna müdahale ederek, farklı kontrol kriterlerinin ortaya çıkmasını engellemelidir. Asansör firmaları, TSE'nin kendisinden istedikleri kriterler haricinde, standartların okunarak özümsemesi konusunda kendini geliştirici hiçbir adım atmamakta, istenen şartların yerine getirilmesini yeterli bulmaktadır.

Zorlamaların haricinde, firmalardaki tek değişiklik, bakımlar sırasında başka firmaların yaptığı uygulamaları görerek çözmeye çalışmak ve başarabilirse uygulamaktır. Sektörün genel bilgi ve teknolojiye bakışının bu seviyede olduğu bir yerde, kontrollerin önemi daha çok ortaya çıkmaktadır. Gelişmeye ve yeniliklere karşı kendini bu denli kapatmış, teknolojik yeniliklerden her zaman korkan, kendi eğitim seviyesi dışına çıkamayan orta ve küçük büyüklükteki birçok asansör firması için eğitimin ve onları geliştirmenin yolu, her seviyedeki asansör kontrollerinin gerektiği gibi yapılması ve firmaların zorlanmasından geçmektedir. Kontrollerin böyle bir işlev kazanması, sektörü ileri doğru geliştireceği gibi, sektör içindeki ilerlemenin önünde engel hale gelmiş ve haksız rekabet yaparak sektörü baltalayan, insan sağlığı açısından da tehlike oluşturan firmaların da ayrışmasına yardımcı olacaktır. Bu konuda Sanayi ve Ticaret Bakanlığı üzerine düşen görevi eksiksiz ve tavizsiz olarak yapmalı, sorumluluklarını yerine getirmelidir.

3. YILLIK KONTROL KRİTERLERİNİN OLUŞTURULMASI

Yukarıda bahsedilen ana kontrollerin haricinde, mevcut asansör yönetmeliği asansörlerin yıllık kontrolleri için Belediyeleri görevlendirmiştir. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yayınlanan yönetmelik, gene Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından uygulanacak ve denetlenecektir. Asansör kontrolleri bazı bölgelerde TMMOB'ye bağlı Odaların çabalarıyla gerçekleştirilebilmiştir. Yapılacak olan kontrollerin kriterlerinin oluşturulması da uzun bir süreç almıştır. Yaklaşık 10 yıldır yapılan kontrollerde, kriterler her iki üç yılda bir, kazanılan tecrübe ve bilgiler ışığında düzeltilmiş ve geliştirilmiştir. Kriterlerin ana kaynağı TS 10922 olarak alınmış, bunun haricinde geçerli olan yönetmelikler kriterlere eklenmiştir. Kriterler hazırlanırken dikkat edilen bir diğer husus, standart harici hiçbir ekleme ve yorum yapılmadan oluşturulmasıdır. Kriterlerin geliştirilmesinde kendi deney ve bilgilerimiz kadar, asansör firmaları ile yapılan tartışma ve çalışmalarında yararlı olduğundan bahsetmek gerekir. Yıllardır TSE belgesi sahibi olan ve yüzlerce asansör imalatı gerçekleştirmiş birçok firmanın bile, standartlarda yeri olmasına rağmen bazı kontrol kriterleri içeriklerine itiraz etmesi, bu kontrol kriterlerinin oluşturulmasının ne kadar zorlu süreçlerden geçtiğinin açık bir örneğidir..

Teorik olarak, TSE belgesi almış bir firmanın, standardın gereklerini yerine getirdiği ve standardın gereklerine uygun imalat yapacağı düşünülür. Az sayıda firma dışında, diğer TSE belgeli firmalarla ciddi şekilde standart ve imalat uygulamaları konusunda tartışmalar yapılmış, bu tartışmaların açık platformlara çekilmesi sonucunda asansör firmaları ile karşılıklı fikir alışverişlerinde bulunulmuştur. Bu süreç her iki taraf içinde eğitici ve öğretici olmuştur. Bu çalışmaların sonunda da EMO ve MMO İzmir şubelerinin, bu gün hala devam ettirdikleri eğitim programları hazırlanmıştır. Neredeyse her kriter maddesinin, standarttaki karşılığının teker teker tartışılması aşağıdaki yararları sağlamıştır.

- a) Gerek Odaların asansör komisyonlarınca, gerekse asansör firmalarınca bilgiler tekrar gözden geçirilmiş ve doğru olarak kabul ettiğimiz birçok nokta yeniden incelenmiştir. Bu çalışmalar her iki tarafında standart bilgisini artırmış ve standarda göre bilgilerin doğrulamaları yapılmıştır. Sonunda her iki tarafında uzlaştığı doğrular üzerinde birleşilmiştir. Eskiden doğru olarak kabul edilen birçok noktanın yanlışlığı ortaya çıkmıştır.

- b) Bu tartışmaların sonucunda, kontrol kriterlerinde geliştirme ve açıklama notları ilave edilerek daha iyi anlaşılır hale getirilirken, asansör firmalarının imalatlarında da standarda göre düzeltmeler gerçekleştirilmiştir. Şu an İzmir'deki Asansör Sektörü, diğer bölgelere göre standardı en fazla tartışmış ve buna alışmış durumdadır. Bu asansör sektörüne, yeni geçiş döneminde büyük kolaylık sağlamaktadır. Çünkü CE uygulamasının en basit yolu standardı uygulamaktan geçmektedir.
- c) Asansör sektörü için ciddi bir bilgi birikimi sağlanmış ve istatistiksel veri tabanı oluşturulmuştur. Türkiye'de 10 yıl yakın süre içinde 40,000 den fazla asansörün kontrolü gerçekleştirilmiş, 1. kontrolleri, 2. kontrolleri, iki yıl sonraki durumları, çeşitli firmaların davranış biçimleri, yönetici profilleri, asansör eğitimlerinin sonuçları, uygulama problemleri ve çözümleri konusunda yaşanmış deneyler ve değerleri konusunda önemli sayıda bir arşiv oluşturulmuştur. Bu daha sonra Türkiye'deki birçok uygulama ve yönetmeliklerin hazırlanmasına ışık tutabilecek bir kaynaktır.
- d) EMO ve MMO İzmir şubeleri bu bilgi ve deneyimlerini yayınlamış ve bilgileri yeni çalışmalara başlayacak bölgelere taşımaya çalışmışlardır. Her seferinde buhar makinesini yeniden keşfetmek yerine, İzmir'in deneyimleri çeşitli bölgelere taşınarak, Odalar ve Asansör Sektörü arasında tarafsız, sadece kamu çıkarları ön planda tutularak ilişkiler geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu çalışma ortamı, bazı konularda farklı düşünülse bile, karşılıklı saygı çerçevesinde, sektörün geleceği için bilgi alışverişini ve dayanışmayı artırmıştır.

Asansörlerin periyodik kontrolleri yukarıda bahsedilen bilgi kazançlarının yanı sıra farklı kazançlarda sağlamaktadır. Bunları aşağıdaki gibi özetleyebiliriz.

- a) Asansörlerin kullanım güvenliği çok artmıştır. Türkiye'de en eski asansörlerin bulunduğu bölgelerden birisi olan İzmir'de, ayda bir oluşan yaralanma ile sonuçlanan kazalar büyük ölçüde engellenmiştir. Bu çalışmaların asıl amacında budur. Yaralanma ile sonuçlanan kazaların en çok olduğu İzmir'de son 4-5 yıldır kazaların önlenmiş olması, kontrollerin önemini ortaya çıkarmaktadır.
- b) Yapılan eğitimler ve kontroller sonucu asansörü tanıyan ve standardı bilen çok sayıda mühendis yetiştirilmiştir. Bu mühendislerin birçoğu daha sonra asansör firmalarında çalışmış ve sektöre yararlı, asansörü bilen mühendis olarak faaliyet göstermişlerdir. Bu çalışmaların sonucunda asansör firmaları için iyi bir mühendis kaynağı oluşturulmuştur.
- c) Türkiye'nin en kötü ekonomik krizini yaşadığı günlerde, tutulan raporlar sonucunda gündeme gelen revizyonlar, asansör sektörüne nefes aldirmiştir. İyi bakım yapan asansör firmaları, asansörün gerekleri konusunda yöneticileri ikna etmekte zorlanırken, bu raporların devreye girmesi asansör firmalarının işini kolaylaştırmış ve bütün bu yıllar boyunca daha rahat çalışma ortamı bulmalarını sağlamıştır.
- d) Asansörün inip çıkmasını yeterli gören ve iyi firma ile kötü firma arasında ayırım yapamayan birçok yönetici için, bu raporlar konunun öneminin anlaşılmasını sağlamıştır. İlk başta biraz itiraz görse de, zaman içinde iyi ve ciddi firmalar bu işlerden kazançlı çıkmışlardır. Pazarda kötü firmaların etkisi azalmış, haksız rekabet bir ölçüde ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. Her raporun alınmasında yönetici aydınlatması yapılması ve resmi firma ile kaçak firma arasındaki farkların anlatılması bu konuda sektöre ciddi yardım sağlamıştır. Ancak kesin çözüm Bakanlığın bu işe müdahalesi ile mümkün olabilir.
- e) Bir anlamda asansör piyasaya arz edilirken yapılan denetimlerin de kontrolü anlamına gelen yıllık kontroller, ana kontrol kurumlarının da işlerini daha ciddi tutmalarını sağlamıştır. Buna iyi bir örnek olarak, Yeni ruhsat alan TSE li bir asansörün bir sene sonra kırmızı etiket alması, birçok kesimin dikkatini çekmiş, kontrol prosedürlerine ciddiyet getirmiştir. Bu da kendini geliştirme gereği hissetmeyen birçok asansör firmasını daha ileriye götürmüş, kontrol kurumlarındaki keyfiyeti azaltmıştır.

- f) Türkiye'nin kendine has bir kontrol deneyini oluşturmuş, uluslararası tartışmalarda söz alabilecek seviyede bir bilgi birikiminin oluşmasına yol açmıştır. Uygulanan bir kontrol yönteminin hazırlanması, sadece periyodik kontroller için değil, aynı zamanda firmalarında kendi kontrollerini yapabilmeleri ve için bir yöntem ve kriter oluşturmuştur. Bu çalışmaların sonunda çıkan yazılı çalışmalarda asansör sektörü için bir kazanç olarak değerlendirilmelidir.

4. İZMİR'DE YILLIK KONTROLLERİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

4.1. ÇALIŞMALARIN AMACI VE PROTOKOLÜN İMZALANMASI

15 Şubat 2003 tarih ve 25021 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren **Asansör Yönetmeliği'nin 24. Maddesinde** *“Yapının bağlı bulunduğu Belediyelerce veya Belediye hudutları dışındaki yapılar için Valiliklerce yılda en az bir kez her asansörün kontrolü yapılacaktır. Ancak kadrosunda yeterli teknik eleman bulunmayan Belediyeler veya Valilikler yıllık kontrol işini, dışarıdan elektrik ve makina mühendisine yaptırabilecektir. Bu mühendisler emniyet ve işletme yönünden tesisin işletilmesine engel bulunmadığını belirten ve sorumluluğunu taşıyan bir rapor verecektir. Bu rapor 3 nüsha olacak, Belediye veya Valilikte, bakımçı firmada ve kullanıcıda kalacaktır. Bu raporun tanzim ettirilmesinin takibinden asansörün bulunduğu binanın yöneticisi ve bakımını yapan firma müştereken sorumludur.”* denilmektedir.

Anılan yönetmelik hükümleri çerçevesinde, asansörlerin emniyet ve işletme yönünden standartlara uygun şekilde çalışmasını sağlamak amacıyla, **Belediyelerle TMMOB Makina Mühendisleri Odası İzmir Şubesi ve TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi** arasında **Asansörlerin Yıllık Kontrolleri Protokolü** imzalanmaktadır.

Çalışmalar, Tablo 1.'de gösterildiği gibi 6 aşamada gerçekleştirilmektedir.

Tablo 1. Çalışmalara Genel Bakış

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Yöneticilerin Bilgilendirilmesi
2. Doküman Çalışmaları
  - 2.1. Yönetici Bilgilendirme Formları
  - 2.2. Asansör Kontrol Formları
  - 2.3. Asansör Kontrol Raporları
  - 2.4. Asansör Kontrol Etiketleri
  - 2.5. Asansör ve Yürüyen Merdivenleri Güvenli Kullanma Broşürü
  - 2.6. Asansör Kontrol Görevlileri Kimlik Kartları
  - 2.7. Asansörlerin Yıllık Kontrolleri Çalışmalarında Uyulacak Kurallar
3. Asansörlerin Yıllık Kontrolleri Eğitim Semineri
4. Çalışma Yapılacak İlçelerin Bölgelere Ayrılması

BİRİNCİ KONTROL ÇALIŞMALARI

1. Asansör Kontrol Formlarının Düzenlenmesi
2. Yönetici Bilgilendirme Formlarının Düzenlenmesi
3. Asansör Kontrol Etiketlerinin Kullanımı
4. Asansör Kontrol Raporlarının Düzenlenmesi
5. Asansör Kontrol Raporlarının Yöneticilere İletilmesi

İKİNCİ KONTROL ÇALIŞMALARI

1. Asansör Kontrol Formlarının Düzenlenmesi
2. Asansör Kontrol Etiketlerinin Kullanımı
3. Asansör Kontrol Raporlarının Düzenlenmesi
4. Asansör Kontrol Raporlarının Yöneticilere İletilmesi

SONUÇLARI DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Asansörlerin Genel Özellikleri
2. Birinci Kontrol Çalışmalarının Değerlendirilmesi
3. İkinci Kontrol çalışmalarının Değerlendirilmesi

SONUÇLARIN KARŞILAŞTIRILMASI

1. Birinci ve İkinci Kontrol Sonuçlarının Karşılaştırılması
2. Genel Değerlendirme
3. Yıllara Göre Asansör Kontrol Sonuçlarının Karşılaştırılması

İzmir'de ilk yıllık kontrol protokolü 1992 yılında Karşıyaka Belediyesi ile gerçekleştirilmiş ve 1996 yılın uygulamaya geçilmiştir. O günden bu yana aralıksız olarak İzmir içindeki diğer Belediyelerle de olmak üzere devam etmektedir. Çalışmaları Belediyelere göre incelersek;

2. KARŞIYAKA BELEDİYESİNDEKİ YILLIK KONTROLLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1996 yılında 1857 asansörün denetlenmesi sonucu başlatılan yıllık kontrollerin ardından 2000 yılında ve 2002 yıllarında tekrar protokol imzalanmıştır. 2000 yılı için 2610, 2002 yılı için 2887 asansörün 1.kontrolleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bu asansörlerin raporunu almış ve uygunluğu 0 kodlu olanların (asansörün güvenliği için önem arz eden maddeler) bir kez daha kontrolü yapılmış, 1996 yılında 1016, 2000 yılında 2217 ve 2002 yılında 2044 asansörün 2.kontrolleri gerçekleştirilmiştir.

1996, 2000 ve 2002 yıllarında Karşıyaka’da yapılan çalışmalar ışığında toplam bir değerlendirme yaptığımızda aşağıdaki tablo oluşmaktadır.

KOD	AÇIKLAMA	1. KONTROL	2. KONTROL	SONUÇ
0	Eksik ve hatalar giderildikten sonra ikinci kez kontrol edilecektir.	6528	3623	4881
1	Eksik ve hatalar ivedilikle giderilmelidir.	788	978	1766
2	Asansör çalıştırılabilir.	38	669	707
		7354	5270	7354

3. KONAK BELEDİYESİNDEKİ YILLIK KONTROLLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1999 yılında 4538 asansörün denetlenmesi sonucu başlatılan çalışmaların ardından 2001 ve 2003 yıllarında tekrar protokol imzalanmıştır. 2001 yılı için 4804 asansörün 1.kontrolü gerçekleştirilmiş 2003 için çalışmalar halen devam etmektedir. Ayrıca bu asansörlerin raporunu almış ve uygunluğu 0 kodlu olanların (asansörün güvenliği için önem arz eden maddeler) bir kez daha kontrolü yapılmış, 1999 yılında 3433, 2001 yılında 3829 asansörün 2.kontrolleri gerçekleştirilmiştir.

1999 ve 2001 yıllarında Konak’ta yapılan çalışmalar ışığında toplam bir değerlendirme yaptığımızda aşağıdaki tablo oluşmaktadır.

KOD	AÇIKLAMA	1. KONTROL	2. KONTROL	SONUÇ
0	Eksik ve hatalar giderildikten sonra ikinci kez kontrol edilecektir.	8894	4586	6218
1	Eksik ve hatalar ivedilikle giderilmelidir.	379	1390	1769
2	Asansör çalıştırılabilir.	68	1286	1354
		9341	7262	9341

4. BORNOVA BELEDİYESİNDEKİ YILLIK KONTROLLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1998 yılında 1423 asansörün denetlenmesiyle başlatılan çalışmaların ardından 2000 yılında tekrar protokol imzalanmıştır. 2000 yılında 1930 asansörün 1.kontrolü gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bu asansörlerin raporunu almış ve uygunluğu 0 kodlu olanların (asansörün güvenliği için önem arz eden maddeler) bir kez daha kontrolü yapılmış, 1998 yılında 1163 ve 2000 yılında 1446 asansörün 2.kontrolleri gerçekleştirilmiştir.

1998 ve 2000 yıllarında Bornova’da yapılan çalışmalar ışığında toplam bir değerlendirme yaptığımızda aşağıdaki tablo oluşmaktadır.

KOD	AÇIKLAMA	1. KONTROL	2. KONTROL	SONUÇ
0	Eksik ve hatalar giderildikten sonra ikinci kez kontrol edilecektir.	3209	1959	2559
1	Eksik ve hatalar ivedilikle giderilmelidir.	135	378	513
2	Asansör çalıştırılabilir.	9	272	281
		3353	2609	3353

5. DİĞER İLÇE BELEDİYELERİYLE YAPILAN ÇALIŞMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

İlgili Belediyenin Adı	Protokol Tarihi	... Yılı Kontrolleri	1.Kontrol Sayısı	2.Kontrol Sayısı
Narlıdere	31 Ekim 1997	1998	209	138
Gaziemir	30 Kasım 1999	2000	412	363
Buca	30 Kasım 2000	2001	187	165
Balçova	8 Şubat 2001	2001	332	260
Bergama	28 Eylül 2000	2001	62	44
Aliağa	16 Ocak 2001	2001	67	51
Ulukent	7 Mayıs 2001	2001	120	98

SONUÇ OLARAK :

Asansörlerin periyodik kontrolleri, asansör sektörü için vaz geçilmez bir uygulama olmalıdır. Gerek mevcut uygulamada gerekse yeni başlanacak uygulamada, asansör periyodik kontrolleri bir emniyet supabı vazifesi görecektir. Asansörlerde emniyetin artırılması ve can güvenliğinin sağlanması için bu kontrollerin yapılması yasal bir zorunluluk haline getirilmiştir. Ancak pratikte de uygulanabilmesi için asansör sektörü, Odaların bu çabalarının yanında yer almalıdır. Bu kontrollerin sektöre de, teorik, pratik ve ekonomik olarak destek verdiği açıkça görülmüştür. Bu gün tartışılan bir çok problemin çözümünde, asansör periyodik kontrollerinin katkısı olacağı, bu denetimler olmadan bir çok şeyin çözülmesinin, teoriden öteye gitmeyeceği açıktır. Yeni uygulamada da söz konusu olabilecek bir çok aksaklığın görülmesi ve düzeltilmesi ancak bu çalışmaların devam etmesi ve yaygınlaştırılması ile mümkün olacaktır.

Saygılarımızla.

EMO-MMO

İzmir Şubeleri

Asansör Komisyonları